



Olsztyn, dnia 20 października 2025 r.

KOMISARZE WYBORCZY W OLSZTYNIE

INFORMACJA o uprawnieniach osób niepełnosprawnych uprawnionych do udziału w referendum oraz osób uprawnionych do udziału w referendum, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat w referendach lokalnych dotyczących odwołania organów jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji

Komisarze Wyborczy w Olsztynie informują o uprawnieniach osób niepełnosprawnych uprawnionych do udziału w referendum oraz osób uprawnionych do udziału w referendum, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat, przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 365), w związku z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 472).

Należy pamiętać, że we wszystkich przypadkach, o których mowa poniżej, o dotrzymaniu terminu decyduje otrzymanie wniosku przez właściwy organ, a nie data stempla pocztowego.

I. Prawo do uzyskiwania informacji o referendum

Osoba niepełnosprawna uprawniona do udziału w referendum oraz osoba uprawniona do udziału w referendum, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat, ujęta w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania w danej gminie, ma prawo do uzyskiwania informacji o:

- 1) właściwym dla siebie obwodzie głosowania;
- 2) lokalach obwodowych komisji do spraw referendum dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, znajdujących się najbliżej ich miejsca zamieszkania;
- 3) warunkach ujęcia osoby niepełnosprawnej w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodzie głosowania, w którym znajduje się lokal obwodowej komisji do spraw referendum dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 4) terminie referendum oraz godzinach głosowania;
- 5) przedmiocie i pytaniu (pytaniach) w referendum;
- 6) warunkach oraz formach głosowania.

Informacje te są przekazywane osobie niepełnosprawnej oraz osobie, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat, na jej wniosek, przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) telefonicznie lub w drukowanych materiałach informacyjnych, w tym w formie elektronicznej. We wniosku, o którym mowa, osoba niepełnosprawna oraz osoba, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat, podaje nazwisko, imię (imiona) oraz adres stałego zamieszkania.

Informacje, o których mowa wyżej, są także udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz podawane do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

II. Prawo do głosowania korespondencyjnego

Głosować korespondencyjnie mogą **osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności** w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913), w tym także **osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie organu rentowego o:**

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631 ze zm.);
- 2) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 3) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 4) o zaliczeniu do I grupy inwalidów;
- 5) o zaliczeniu do II grupy inwalidów;

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Głosować korespondencyjnie **mogą również osoby uprawnione do udziału w referendum:**

- 1) podlegające w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych;
- 2) które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat.

Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien zostać zgłoszony przez osobę uprawnioną do udziału w referendum komisarzowi wyborczemu najpóźniej w 13. dniu przed dniem referendum.

Osoba uprawniona do udziału w referendum podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego najpóźniej **w 5. dniu przed dniem referendum**. Natomiast osoba uprawniona do udziału w referendum, która rozpocznie podleganie obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych po tym terminie, może zgłosić ten zamiar najpóźniej **w 2. dniu przed dniem referendum**.

Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego, może być dokonane:

- 1) ustnie;
- 2) na piśmie w postaci:
 - a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,
 - b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby.
- 3) telefonicznie – w przypadku osoby niepełnosprawnej oraz osoby podlegającego w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych.

Powinno ono zawierać nazwisko i imię (imiona), numer PESEL osoby uprawnionej do udziału w referendum, oraz adres, na który ma być wysłany pakiet referendalny.

Do zgłoszenia osoba niepełnosprawna dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności. Jeżeli zgłoszenia dokonano ustnie, osoba uprawniona do głosowania w referendum musi odrębnie przekazać orzeczenie komisarzy wyborczemu.

W zgłoszeniu osoba niepełnosprawna może zażądać dołączenia do pakietu referendalnego nakładki na kartę (karty) do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a oraz może zamieścić lub podać adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych, o którym mowa w art. 20h ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1557 ze zm.).

Osoba uprawniona do udziału w referendum głosująca korespondencyjnie będzie ujęta w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodzie głosowania właściwym dla jej stałego miejsca zamieszkania (zgodnie z adresem ujęcia w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców).

Osoba uprawniona do udziału w referendum nie później niż 6. dnia przed dniem referendum otrzyma pakiet referendalny, który zostanie doręczony przez przedstawiciela Poczty Polskiej wyłącznie do rąk własnych tej osoby, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru.

Jeżeli osoba uprawniona do udziału w referendum nie może potwierdzić odbioru, doręczający sam stwierdzi datę doręczenia oraz wskaże odbierającego i przyczynę braku jego podpisu.

Osoba uprawniona do udziału w referendum podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, otrzyma pakiet **referendalny nie później niż 2. dnia przed dniem referendum**. Pakiet zostanie doręczony do drzwi mieszkania lub innego lokalu, w którym przebywa ta osoba, przy zachowaniu środków ochrony osobistej.

W przypadku nieobecności tej osoby pod wskazanym adresem, doręczający umieści zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w skrzynce na listy lub, gdy nie jest to możliwe, na drzwiach mieszkania. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 1 dzień od dnia pierwszego doręczenia.

W skład pakietu referendalnego przekazywanego osobie uprawnionej do udziału w referendum wchodzi: koperta zwrotna, karta (y) do głosowania, koperta na kartę (y) do głosowania, oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania, instrukcja głosowania korespondencyjnego i ewentualnie nakładka na kartę (y) do głosowania sporządzona w alfabecie Braille’a, jeżeli osoba niepełnosprawna uprawniona do udziału w referendum zażądała jej przesłania.

Na karcie (tach) do głosowania osoba uprawniona do głosowania w referendum oddaje głos, w sposób określony w informacji znajdującej się w dolnej części karty (kart) do głosowania.

Po oddaniu głosu, kartę (y) do głosowania, należy umieścić w kopercie z napisem „Koperta na kartę (y) do głosowania” i kopertę tę zakleić. **Niezaklejenie koperty na kartę (y) do głosowania spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.**

Zaklejoną kopertę na kartę (y) do głosowania należy włożyć do koperty zwrotnej zaadresowanej do obwodowej komisji do spraw referendum.

Następnie należy wypełnić oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu, na którym należy:

- 1) wpisać miejscowość i datę jego sporządzenia,**
- 2) własnoręcznie podpisać się.**

Oświadczenie wkłada się do koperty zwrotnej (z adresem obwodowej komisji do spraw referendum). Niewłożenie oświadczenia do koperty zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karta (y) do głosowania nie będzie (będą) uwzględniona (e) przy ustalaniu wyników głosowania.

Kopertę zwrotną zawierającą:

- 1) zaklejoną kopertę z kartą (ami) do głosowania;
- 2) podpisane oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu należy zakleić i przekazać przedstawicielowi Poczty Polskiej.

Przedstawiciel Poczty Polskiej odbierze zamkniętą kopertę zwrotną od osoby niepełnosprawnej i osoby, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat, które otrzymały pakiet referendalny, na podstawie okazanego przez nich dokumentu potwierdzającego tożsamość. Odbiór następuje za pokwitowaniem najpóźniej w:

- 1) dniu referendum, jeżeli osoba uprawniona do głosowania w referendum **w momencie doręczenia pakietu referendalnego zgłosiła potrzebę jego odbioru**, pod adresem wskazanym przez tą osobę;
- 2) przedostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień referendum – w placówce Poczty Polskiej usytuowanej na obszarze gminy, w której osoba uprawniona do udziału w referendum jest ujęta w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców;
- 3) trzecim dniu roboczym poprzedzającym dzień referendum w dowolnej placówce Poczty Polskiej.

Osoba niepełnosprawna oraz osoba, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat może w dniu referendum, **do czasu zakończenia głosowania**, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji do spraw referendum, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej.

Osoba podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych przekazuje, **najpóźniej w dniu referendum**, przedstawicielowi Poczty Polskiej zamkniętą kopertę zwrotną pod adresem, pod który doręczono mu pakiet referendalny, przy zachowaniu środków ochrony osobistej.

Głosować korespondencyjne nie mogą osoby uprawnione do udziału w referendum umieszczone w spisach osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych, a także osoby uprawnione do udziału w referendum, które udzieliły pełnomocnictwa do głosowania

III. Prawo do głosowania przez pełnomocnika

Głosować przez pełnomocnika mogą osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913), w tym także **osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie organu rentowego o:**

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1631 ze zm.);
- 2) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 3) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 4) o zaliczeniu do I grupy inwalidów;
- 5) o zaliczeniu do II grupy inwalidów;

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Ponadto głosować przez pełnomocnika mogą osoby uprawnione do udziału w referendum, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat.

Pełnomocnikiem może być osoba posiadająca prawo wybierania.

Pełnomocnikiem nie może być:

- 1) osoba wchodząca w skład komisji obwodowej właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania;
- 2) mąż zaufania;
- 3) obserwator społeczny;
- 4) w zależności od odwoływanego organu odpowiednio radny, wójt (burmistrz, prezydent miasta) danej jednostki samorządu terytorialnego.

Pełnomocnictwo można przyjąć:

- 1) tylko od jednej osoby lub
- 2) od dwóch osób, jeżeli co najmniej jedną z nich jest wstępny (ojciec, matka, dziadek, babka, itd.), zstępny (syn, córka, wnuk, wnuczka, itd.), małżonek, brat, siostra lub osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli w stosunku do pełnomocnika.

Pełnomocnictwa udziela się przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania.

W celu sporządzenia aktu pełnomocnictwa osoba uprawniona do udziału w referendum **składa wniosek** do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, w której jest ujęta w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

Wniosek należy **złożyć najpóźniej w 9. dniu przed dniem referendum.**

Wzór wniosku ustalony został przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji i stanowi *Załącznik nr 1* do informacji.

Wniosek może być złożony:

- 1) ustnie;
- 2) na piśmie w postaci:
 - a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,
 - b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby.

Powinien on zawierać nazwisko i imię (imiona), numer PESEL oraz adres zamieszkania zarówno osoby uprawnionej do udziału w referendum, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania. Osoba uprawniona do udziału w referendum we wniosku może zamieścić adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych o którym mowa w art. 20h ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1557 ze zm.).

Do wniosku należy dołączyć:

- pisemną zgodę osoby mającej być pełnomocnikiem na przyjęcie pełnomocnictwa — **wzór zgody na przyjęcie pełnomocnictwa** ustalony został przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji i stanowi *Załącznik nr 2* do informacji;

- kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności **tylko w przypadku, gdy osoba uprawniona do udziału w referendum udzielająca pełnomocnictwa w dniu głosowania nie będzie miała ukończonych 60 lat;**

Akt pełnomocnictwa jest sporządzany z zasady w miejscu stałego zamieszkania osoby uprawnionej do udziału w referendum, chyba że osoba ta we wniosku zwróci się o jego sporządzenie w innym miejscu na obszarze gminy, w której stale zamieszkuje i ujęta jest w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

Osoba uprawniona do udziału w referendum ma prawo cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa. Cofnięcie pełnomocnictwa następuje przez:

- 1) złożenie najpóźniej na 2 dni przed dniem referendum stosownego oświadczenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta), w której sporządzono akt pełnomocnictwa. Oświadczenie należy złożyć w godzinach pracy urzędu gminy.
- 2) doręczenie takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji do spraw referendum w dniu głosowania w godzinach od 7⁰⁰ do 21⁰⁰, pod warunkiem, że pełnomocnik jeszcze nie oddał głosu.

Osoba uprawniona do udziału w referendum, która udzieliła pełnomocnictwa może głosować osobiście w lokalu, pod warunkiem, że wcześniej nie oddał głosu jej pełnomocnik. Głosowanie osobiste przez tę osobę powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa.

Głosowania przez pełnomocnika nie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych, aresztach śledczych.

Pełnomocnictwa do głosowania nie może udzielić osoba, która zgłosiła zamiar głosowania korespondencyjnego.

IV. Głosowanie w wybranym przez siebie lokalu obwodowej komisji do spraw referendum w tym w lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych

Osoba niepełnosprawna uprawniona do udziału w referendum może głosować osobiście w lokalu w obwodzie głosowania właściwym dla jej miejsca zamieszkania. Może także głosować w wybranym przez siebie lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych. W tym celu powinna ona złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania.

Wniosek należy złożyć najwcześniej w 44. dniu a najpóźniej w 3. dniu przed dniem referendum.

Po złożeniu powyższego wniosku, osoba ta zostanie skreślona ze spisu osób uprawnionych do udziału w referendum w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania.

Informacja o lokalach obwodowych komisji do spraw referendum dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych dostępna jest w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz w obwieszczeniu wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o numerach i granicach obwodów głosowania, najpóźniej w **30. dniu przed dniem referendum**.

V. Głosowanie w lokalu przy użyciu nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a

W lokalu osoba niepełnosprawna może także głosować przy użyciu nakładki na kartę (y) do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a.

W dniu referendum obwodowa komisja do spraw referendum wraz z kartą (ami) do głosowania wyda osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, nakładkę na kartę (y). Po oddaniu głosu osoba ta, obowiązana jest zwrócić komisji obwodowej nakładkę na kartę (y).

VI. Korzystanie z pomocy innej osoby w trakcie głosowania w lokalu

Osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, może pomagać w głosowaniu w lokalu inna osoba, w tym także niepełnoletnia. Pomoc ta może mieć tylko techniczny charakter. Nie może ona polegać na sugerowaniu osobie sposobu głosowania lub na głosowaniu w zastępstwie tej osoby. Dopuszczalne jest, aby na życzenie osoby niepełnosprawnej w pomieszczeniu za zasłoną przebywała osoba udzielająca pomocy. Osobą tą nie może być członek komisji, mąż zaufania, ani obserwator społeczny. Natomiast komisja jest obowiązana, na prośbę osoby niepełnosprawnej, do przekazania ustnie treści obwieszczeń referendalnych.

**Komisarz Wyborczy
w Olsztynie I**

(-) Mariusz Stachowiak

**Komisarz Wyborczy
w Olsztynie II**

(-) Tomasz Konopko

**Komisarz Wyborczy
w Olsztynie III**

(-) Wioletta Rynkiewicz